

SSAD

Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi

ISSN 2587-2621

Volume 8 Issue 3, November 2024

sisaddergi@gmail.com

Makale Türü/Article Type: Araştırma/Research

Makale Gönderim Tarihi/Received Date: 24.04.2024

Makale Kabul Tarihi/Accepted Date: 23.09.2024

DOI: 10.30692/ sisad.1471503

AFET DİPLOMASİSİ VE SİYASAL İLETİŞİM: TÜRKİYE’NİN AFET DİPLOMASİSİNE YÖNELİK KEŞFEDİCİ BİR ARAŞTIRMA

Disaster Diplomacy and Political Communication: An Exploratory Research on Türkiye's Disaster Diplomacy

Ebru CAYMAZ

Doç. Dr.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Fakültesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü

ORCID ID: 0000-0002-9119-7659

ebru.caymaz@comu.edu.tr

Atıf/Citation: Ebru Caymaz (2024), “Afet Diplomasisi ve Siyasal İletişim: Türkiye’nin Afet Diplomasisine Yönelik Keşfedici Bir Araştırma”, *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.8, S.3 Kasım 2024 s.461-473.

Öz: Afet diplomasisinin kavramsal çerçevesi nispeten yeni olmakla birlikte alt boyutları uzunca bir süredir akademik çalışmalara konu olmaktadır. Afetler esnasında yerel düzeydeki insanların sürece dahil edilmesi ve gerektiğinde uzlaştırılması boyutuyla insani yardım diplomasisinden ayrılan afet diplomasisi, uluslararası ilişkiler, barış ve çatışmanın birçok yönünü içeren geniş kapsamlı şemsiye bir kavramdır. Öte yandan, Türkiye Cumhuriyeti’nin uluslararası afet müdahalelerine yönelik çalışmalarının genel itibarıyla çerçevesi daha sınırlı olan insani yardım diplomasisi bağlamında irdelendiği görülmektedir. Bu noktada bilhassa uzun süreli krizler ve afet durumlarında afet diplomasisi ve siyasal iletişimin etkin bir şekilde yürütölme süreçlerini inceleyen çalışma sayısında da önemli bir eksiklik bulunmaktadır. Bu çalışma kapsamında kurulduğu günden bugüne insani yardım faaliyetlerine büyük önem veren ve bu alanda en önemli küresel aktörlerden birine dönüşen Türkiye Cumhuriyeti’nin uluslararası afet müdahaleleri, tarihsel bağlamda ve afet diplomasisi perspektifinden incelenmiştir. Bu çalışmanın amacı; siyasal iletişim perspektifinden Türkiye Cumhuriyeti’nin afet diplomasisi sürecini derinlemesine irdeleyerek etkin bir afet diplomasisi için stratejik yol haritası oluşturulmasına katkı sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Afet Diplomasisi, Afet Yönetimi, İnsani Yardım, Siyasal İletişim, Uzun Süreli Kriz.

Abstract: Although the conceptual framework of disaster diplomacy is relatively new, its sub-dimensions have been the subject of academic studies for a long time. Disaster diplomacy, which differs from humanitarian aid diplomacy by involving and reconciling local population when necessary, is a comprehensive umbrella concept that includes several aspects of international relations, peace, and conflict. It can be expressed that the Republic of Türkiye's efforts towards international disaster interventions are generally examined in the context of humanitarian aid diplomacy based on a more limited framework. On the other hand, there is a significant inadequacy in the number of studies examining the effective conduct of disaster diplomacy and political communication, especially during protracted crises and disaster situations. Accordingly, the international disaster interventions of the Republic of Türkiye, which has attached great importance to humanitarian aid activities since its establishment and has become an essential global actor in this field,

is examined from the perspective of disaster diplomacy in a historical context. This study aims to contribute to the creation of a strategic road map for an effective disaster diplomacy strategy by examining the disaster diplomacy process of the Republic of Türkiye in depth from the perspective of political communication.

Keywords: Disaster Diplomacy, Disaster Management, Humanitarian Aid, Political Communication, Protracted Crisis.

GİRİŞ

Günümüzde afet yönetimi, bilişim teknolojileri ve iletişim alanıyla entegre hale gelerek bütünlük afet risk yönetimine evrilmiştir. Bu noktada bilhassa kriz iletişimi odaklı siyasal iletişim ve operasyonel bağlamda etkin veri yönetimi stratejileri öne çıkarken büyük çaplı afet ve acil durumlarda meydana gelebilecek zararı minimize edebilmek amacıyla uluslararası müdahale örgütleri kurulmuş ve daha etkin bir biçimde işletilmeye başlanmıştır. Örneğin, 1991 yılında kurulan Birleşmiş Milletler (BM) İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (The United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs-OCHA) ile birlikte afet yönetimi süreçleri, aynı zamanda uluslararası iş birliği süreçlerine dönüşmüştür. Bahsi geçen iş birliği süreçlerine paralel olarak BM'nin çatısı altında kurulan Uluslararası Arama Kurtarma Danışma Grubu (INSARAG) aracılığıyla afetlere müdahale ve kentsel arama kurtarma alanında uluslararası asgari standartlar belirlenerek akreditasyon süreçleri başlatılmıştır. INSARAG'ın kuruluşu, Hyogo (2005-2015) ve Sendai (2015-2030) Çerçeve Eylem Planlarının afet yönetimine en büyük katkılarından biri olan Uluslararası Afet Zararlarının Azaltılması Stratejisinin (ISDR) başarıyla uygulanmasının yanı sıra afet diplomasisi aracılığıyla devletler arası ilişkilerin gelişimine katkı sağlamaktadır.

Afet diplomasisi, alanyazında nispeten yeni bir kavram olsa da alt boyutları uzun zamandır araştırmalara konu olmaktadır. Örneğin, Olson ve Gawronski (2010, s.205)'nin çalışmasında, afet politikalarının Amerika Birleşik Devletleri (ABD) perspektifinden 1925'e kadar uzanan tarihçesine yer verilmiştir. Benzer şekilde Platt (1999, s.1-344), yapmış olduğu çalışmada afetlerle mücadelenin tarihini yine ABD perspektifinden demokrasi bağlamında detaylandırmaktadır. Bilhassa afetin bir anlamda katalizör görevi gördüğü ve birçok ilişki alanını odak noktası haline getirdiğine dair görüşler de bulunmaktadır (Clifford, 1956, s.137). Öte yandan diplomasi kavramının ise afet diplomasisi içinde çeşitli bağlamları bulunmaktadır. Afet diplomasisi, egemen devlet hükümetlerini temsil eden kurumlar ve küresel çapta siyasi meselelerle ilgilenen hükümet dışı kurumlar ve aktörler arasındaki ikili veya çok taraflı ilişkilere odaklanmak yerine uluslararası ilişkiler, barış ve çatışmanın birçok yönüyle ilgilenir (Kelman, 2012, s.22). Bu bağlamda afet diplomasisini, kamu diplomasisinin bir alt başlığı olarak kabul etmek mümkündür. Geleneksel diplomasiye geçerek uluslararası ilişkilerin farklı boyutlarını kapsadığı için 19. yüzyılın ortalarında önem kazanan kamu diplomasisi kavramı en genel ifadeyle yabancı kamuoyu davranışlarının, dış politika sürecine etkisi olarak tanımlanmıştır (Armstrong, 2009). Diğer ülkelerdeki sivil toplum ve aydınlarla etkileşime girerek kamuoyu görüşlerini etkileme çabası, iletişim ve kültürel etkileşim çalışmalarını da beraberinde getirmiştir (Szondi, 2008).

Kamu diplomasisi anlayışının Türkiye'de yerleşmesi, koordinasyonun sağlanması ve kurumsallaşması amacıyla 2010 yılında Basın-Yayın ve Enformasyon Müdürlüğü bünyesinde Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü kurulmuştur. Kurumun yayımlamış olduğu misyonunda kamu diplomasisinin, Türk dış politikasında ve Türkiye'nin yumuşak güç kapasitesinde en önemli unsurlardan biri olarak görüldüğünün vurgulanması (KDK, 2015) bilhassa önemlidir.

Yukarıda yer verilen gelişmelere paralel olarak, kurulduğu günden bugüne insani yardım faaliyetlerine büyük önem veren ve bu alanda en önemli küresel aktörlerden birine dönüşen Türkiye Cumhuriyeti'nin uluslararası afet operasyonları, tarihsel bağlamda afet diplomasisi perspektifinden incelenmiştir. Bu çalışmanın amacı; siyasal iletişim perspektifinden Türkiye Cumhuriyeti'nin afet diplomasisi sürecini derinlemesine irdeleyerek etkin bir afet diplomasisi stratejisi için stratejik yol haritası oluşturulmasına katkı sağlamaktır.

Afet diplomasisi

Müzakere, anlaşma, akdetme, resmi temsil ve diyalog gibi yöntem ve araçlar içeren genel diplomasi, uzunca bir süre boyunca devletlerin tek aktör olarak kabul edildiği bir kavram olarak öne çıkmıştır. İkinci Dünya Savaşı'na kadar süregelen bu süreç, savaştan sonra uluslararası örgütlerin aktör olarak ortaya çıkışı ile değişime uğramıştır (Kissinger, 2014, s.263). Postmodern dönem olarak nitelendirilen günümüzde ise aktör kavramı, bireyi de içerecek şekilde geniş kapsamlı bir nitelik kazanmıştır. Yerel aktörleri de sürece dahil eden afet diplomasisi, afetlere yönelik faaliyetlerin çatışmayı nasıl ve hangi yollarla azaltarak iş birliğini ne ölçüde etkilediğini inceler (Koukis vd., 2016, s.24). Afetler ve diplomasi, barış ve çatışma konuları arasındaki etkileşimler uzunca bir süredir araştırılıyor olsa da afet diplomasisi, kavram olarak 2000'li yıllardan itibaren alanyazına girmiştir. 2000'li yılların öncesinde Silverstein (1991, ss.1-10)'ın çalışmasında iletişim ağlarının uluslararası afet diplomasisinin yolları olduğu belirtilse de konuya ilişkin tanım ve analizler yer almamaktadır.

Afet diplomasisi, afetle ilgili faaliyetlerin barış ve çatışma süreçlerini nasıl ve neden etkileyip etkilemediğini, barış ve çatışma süreçlerinde özellikle afet riskiyle veya afetle mücadele ile sonuçlar arasında bir nedensellik zincirinin kurulup kurulamayacağını inceler (Kelman, 2018, ss. 172-173). Afetle ilgili faaliyetlerden kasıt; hazırlık, önleme, hazırlık, planlama ve zarar azaltma gibi afet öncesi çalışmalar ve müdahale, yeniden inşa ve iyileştirmeyi içeren afet sonrası eylemlerdir. Afet diplomasisi örnek olay çalışmaları yalnızca savaş bölgesinde bir yanardağ patladığında veya düşman taraflar insani yardım gönderip kabul etmeyi düşündüğünde ne olacağıyla ilgili değildir (Akçınaroglu vd., 2011, ss.260-275). Afet diplomasisi, bir sel uyarı sisteminin potansiyel olarak toplulukları nasıl bir araya getirebileceği (Ahmad ve Ahmed, 2003, s. 181) ya da aşılama kampanyalarının nasıl kalıcı ateşkes oluşturabileceği gibi bir afet ortaya çıkmadan önceki durumu da ele alır (Hotez, 2010, s.1301).

Afet diplomasisine ilişkin teorik ve ampirik araştırmalar; resmi aktörlerin yanı sıra Birleşmiş Milletler gibi ulusüstü aktörleri ve egemen devletler ve/veya özerk ülke hükümetleri gibi ulusal aktörleri içeren vaka çalışmalarını kullanma eğilimindedir. Çok yönlü diplomasiyi diğer biçimleri kimi zaman araştırmalara konu edinse de genellikle barış ve çatışma çalışmalarından elde edilen sınırlı teorik destekle ele alındığı görülmektedir (Peters ve Kelman, 2020, s.555). Afet diplomasisi kavramı etrafında birleşen bilim insanları, afetler ve çatışmalar arasındaki bağlantıya odaklanan bir araştırma programı oluşturmaya yönelik tutarlı bir çaba sarfetmektedirler. Söz konusu çalışmaların ortak hipotezi, önemli büyüklükteki doğal afetlerin, rakipler veya savaşan gruplar arasında potansiyel olarak uzun vadeli ve afetle ilgili olmayan iş birliğine yol açabileceğini öne sürmektedir. Dolayısıyla afet diplomasisi kavramında yer alan diplomasiyi anlamak için, çatışan veya iş birliği (kimisi zaman her ikisi de aynı anda) yapan tarafların kim olduğunu bilmek gerekir. Bu taraflar; egemen devletler, uluslararası kuruluşlar, kâr amacı gütmeyen gruplar ve işletmeler olabileceği gibi yerel yönetimlere sahip altulusal ve egemen olmayan bölgeler de olabilir. Bireylerin, resmi veya sivil toplum kuruluşlarıyla olan bağlantıları ne olursa olsun, afet diplomasisine dahil olan kurumlar olarak değerlendirilmesine yönelik kapsam da mevcuttur (Kelman ve Koukis, 2000, s.214; Kelman, 2006, ss.1-26; Le Billon ve Waizenegger, 2007, s.411; Streich ve Mislán, 2014, ss.55-70). Bununla birlikte afetlerin devletler arası iletişimi kolaylaştırırsa da iş birliği yaratmadığını savunan çalışmalar da bulunmaktadır (Ganapati vd., 2010, s.162).

Türkiye Cumhuriyeti, Küresel İnsani Yardım Raporu'na göre 2021 yılında önemli bir kısmı uzun süreli krizlere verilen destekler olmak üzere 5.587 milyar ABD Dolarlık resmi insani yardımla önemli bir fark yaratarak dünyanın ikinci büyük bağışçı ülkesi olarak öne çıkmıştır (www.mfa.gov.tr). Bu noktada insani diplomasi ile afet diplomasisi arasındaki temel fark, yerel düzeydeki insanların afet diplomasisinde sürece dahil edilmesi ve gerektiğinde uzlaştırılması olarak öne çıkar (Kelman, 2012, s.15). Bir sonraki bölümde uzun süreli krizler ve afet diplomasisi ilişkisi daha detaylı olarak irdelenecektir.

Uzun Süreli Krizler ve Afet Diplomasisi

Alanyazında, beş yıldan uzun bir zaman zarfında hastalık, yüksek ölüm ve geçim kaynaklarının bozulması riskiyle karşı karşıya kalınan durumlar olarak tanımlanan uzun süreli kriz kavramı hem insani yardım hem de kalkınma aktörleri bakımından hükümetler ve uluslararası kuruluşlar için artan ölçüde bir zorluk teşkil etmektedir. 2010 yılı BM Raporu'na göre 22 devlet ve 160 milyondan fazla insan uzun süreli (protracted) krizler ve olumsuz sonuçlarıyla karşı karşıya kalmıştır (FAO, 2016, s.1).

Uzun süreli krizler genellikle uzun vadeli gıda güvensizliğine, varlıkların tükenmesine, geçim seçeneklerinin azalmasına, şiddete ve sömürüye maruz kalmanın artmasına, yerinden edilme riskine, kaynaklara erişim ve kontrol eksikliğine ve sınırlı karar alma sürecine yol açmaktadır. Bu durum, uzun süreli krizleri yeniden üretebilir ve güçlendirebilir; bağlamın değişkenliğini etkileyen olumsuz bir neden-sonuç döngüsü yaratabilir. Bu tür bağlamlarda, çevreyi ve dirençlilik oluşturma çabalarını zayıflatan olumsuz başa çıkma stratejilerinin artan eğilimi sıklıkla görülmektedir. Olumsuz başa çıkma mekanizmalarından kasıt; genellikle kadınları ve gençleri orantısız bir şekilde etkileyen erken evlilik, okulu bırakma ve çocuk işçiliği gibi durumlardır (Petryniak vd., 2020, ss.1-12).

Günümüzde uluslararası müdahalelerin birbiriyle bağlantılı ve birbirini güçlendiren şokların, kuraklıkların, gıda fiyatlarındaki artışların, salgın hastalıkların, silahlı isyanların hızla ve genellikle beklenmedik şekillerde geliştiği çatışma kaynaklı krizlerdeki riskin karmaşıklığına daha fazla uyum sağlaması gerekmektedir. Örneğin, Suriye'de meydana gelen şiddetli kuraklık 1,5 milyon insanın şehirlere göç etmesine neden olmuş ve bu göç, 2011 yılındaki şiddetli protestolara sebebiyet verirken aynı zamanda bölgesel istikrarı da bozan bir iç savaşın başlangıcı olmuştur (Read, 2019). Bu konudaki örnekleri çoğaltmak mümkündür. Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde süregelen güvensizlik ortamı devletin ve yerel aktörlerin Ebola salgınına müdahale etme kapasitesini azaltırken Somali'de Eş-Şebab'ın varlığı 2011-2012 kuraklığı esnasında yardım dağıtımını azaltmış ve bunun sonucunda komşu Kenya'ya kıyasla daha büyük bir düzeyde kıtlık yaşanmıştır (Petryniak vd., 2020, s.6; Cabot Venton, 2018, ss.1-43). Kıtlığın temelinde yer alan en önemli küresel sorun ise insan kökenli iklim değişikliğidir. Yeni nesil afet olarak isimlendirilen iklim değişikliğinin uzun süreli krizlere yol açmaya devam edeceği öngörülmektedir (Caymaz vd., 2023, s.47). Bilhassa uzun süreli kriz dönemlerinde daha önemli hale gelen afet diplomasisi ve siyasal iletişim ilişkisine bir sonraki bölümde yer verilmiştir.

Afet Diplomasisi ve Siyasal İletişim İlişkisi

Alanyazında afetlerin politik olaylar olduğunu öne süren pek çok çalışma bulunmaktadır (Kelman, 2012, ss.1-184; Olson ve Gawronski, 2010, ss.205-221; Wei vd., 2010, s.885, ss.265-287; Olson, 2000, s.265). Bununla birlikte bir afetin çeşitli safhalarında siyasi aktörlerin ve acil durum kuruluşlarının iletişim biçimlerinin akademik açıdan az ilgi gördüğü söylenebilir (Ewart vd., 2015, ss.3-11). Örneğin, politikacıların afet öncesinde, sırasında ve sonrasında ne zaman ve nasıl iletişim kuracağına yönelik çalışma sayısı oldukça kısıtlıdır. Olson ve Gawronski (2010, s.219) bu durumu, siyaset biliminin yakın zamana kadar afet araştırmacıları tarafından büyük ölçüde göz ardı edildiği yönündeki gözlemleriyle açıklar. Bahsi geçen yazarların çalışmasında afetlerin genellikle politik krizlere dönüştüğü öne sürülmektedir. Olson ve Gawronski'nin (2010, s. 219) “afet siyaseti” olarak tanımladığı kavrama yönelik ana akım araştırmaların artmasıyla alanyazın gelişmeye başlamıştır. Afet siyasetinin kavramsal çerçevesi, yıkıma yol açan doğa kökenli acil durumlara hazırlık ve tepki verme konusunda sosyal ve politik aktörlerin ve çerçeveyeleyici kurumların etkileşimine odaklanır ve afet yönetiminin, siyasi tarihin bir parçası olduğunu öne sürer (Pelling ve Dill, 2010, s. 21). Bu minvalde etkili bir iletişim stratejisi; afetlere hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamalarında bir afetten etkilenen halkın uyarılara zamanında yanıt vermesini ve iyileştirme sürecine dahil olmasını sağlamak bakımından hayati öneme sahiptir (Lowrey vd., 2007, s.97).

Son yıllarda krizlerin ani ve öngörülemez doğalarına uygun olarak hızlı bir iletişim sağlaması bakımından sosyal medya kullanımı öne çıkmaktadır (Taylor ve Perry, 2005, s.209). Bununla birlikte afetler esnasında yüz yüze gerçekleştirilecek olan siyasal iletişimde dikkat edilmesi gereken iki husus bulunmaktadır: ilki bir afet sırasında, özellikle de etkilenen yerlere yapılan ziyaretler esnasında siyasi aktörün rolünün belirlenmesi ve etkin bir beklenti yönetimi, ikincisi ise bu tür zamanlarda iletilecek temel mesajların belirlenmesidir. Bu hususlara dikkat edilmediği durumlarda ise politikacıların "afet turisti" olarak isimlendirildiği olumsuz durumlarla da karşılaşabilmektedir (Ingham, 2014, s.2). Afet turisti en genel ifade ile doğa veya insan kaynaklı bir felaketin meydana geldiği yerleri ziyaret eden kişi olarak tanımlanır (Hewitt, 2017). Bir afetin hemen sonrasında kurtarma çalışmaları, bölgeyi görmeye ve fotoğraf çekmeye gelen afet turistleri tarafından sekteye uğrayabilmektedir. Örneğin 2005 yılında meydana gelen Katrina Kasırgası'nın etkilediği bölgeleri görmek üzere otobüs turları düzenlenmiş ve araç yoğunluğunun insani yardım çalışmalarını sekteye uğrattığı öne sürülmüştür (Plaisance, 2012).

Bir diğer önemli husus ise sosyal ve geleneksel medyanın afetleri "içeriden dışarıya ve dışarıdan içeriye" şekillendirdiğine, afetle ilgili sosyal ilişkileri yeniden yapılandırdığına, siyasal kontrol biçimlerini ve değişim projelerini kanalize ettiğine ve köklü kültürel görüş ve duyguları dolaşıma soktuğuna yönelik görüşler bulunmaktadır (Cottle, 2014, s.3). Öte yandan afet yöneticileri, bir yanda afetzedelerin can ve mal kurtarma taleplerini yönetirken aynı zamanda politikacıların zamansız siyasal ziyaret taleplerini geciktirmenin stratejik yollarını geliştirme sorumluluğunu da üstlenmiştir (McLean ve Ewart, 2015, s.517).

Politikacılar ve afet iletişimine yönelik araştırmalar, esas itibarıyla politikacıların afetlere tepkisine ilişkin kamuoyu algısının yeniden seçilme şanslarını nasıl etkilediğine odaklanmaktadır (Arceneaux ve Stein, 2006, s.43). Bununla birlikte iyi kaynaklara sahip olarak başarılı bir şekilde yönetilen bir müdahale hem mağdurlara hem de daha geniş bir kamuoyuna güven verirken yetersiz kaynak sağlanan ve başarıyla yönetilemeyen bir müdahale tam tersi etkiye sahiptir. Bir hükümetin veya rejimin her türlü büyük ölçekli kriz olayını ne kadar iyi ele aldığı, kamuoyunun belirli siyasal liderlere ve hükümet kurumlarına olan güvenini artıracak veya azaltacak; hatta rejimin meşruiyetini dahi etkileme potansiyeli olduğu öne sürülmektedir (Olson ve Gawronski, 2010, s.205). Nitekim Katrina Kasırgası, siyasal aktörlerin zayıf iletişimleri nedeniyle eleştirildiği bir örnek olarak öne çıkmıştır.

Siyasal iletişimde kaynak güvenilirliğinin temel parametreleri, izleyicilerde güven ve saygı oluşturma açısından zekâ, karakter ve iyi niyet olarak sıralanır. Katrina Kasırgası esnasında politikacılar, hükümet yetkilileri ve New Orleans sakinleri arasında uygulanan iletişim stratejilerinin incelendiği bir çalışmada kafa karıştırıcı mesajların yanı sıra kaynak güvenilirliği eksikliği ve farklı kaynakların aynı mesajı etkilenen afetzedelere iletmede başarısız olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu başarısızlıklar, net olmayan mesajlar ve çelişkili terminoloji kullanımıyla bir araya geldiğinde pek çok bölge sakininin bölgeyi boşaltmaları gerektiğini anlamadığı ve bölgede kalmaya devam ettikleri gözlemlenmiştir. Bu sebeple afet planlamasının en önemli unsurlarından birinin yerel liderlerle iş birliği olduğu ileri sürülmektedir (Cole ve Fellows, 2008, s.211; Ewart vd., 2015, s.3). Avustralya'da afet iletişiminde siyasal katılım konusu, üst düzey acil durum yöneticilerinin dikkatini çekmiş ve Acil Durum Medyası ve Halkla İlişkiler bölümlerinin kurulmasına neden olmuştur. Söz konusu bölümün üyeleri, hükümetin medya danışmanları, acil durum uygulayıcıları ve akademisyenlerden oluşmaktadır (Rekers, 2011, s.1).

Medya yönetimi, afet yönetiminin kritik bir bileşenidir. Medya, afetler esnasında politikacıların halkla iletişim kurma şeklinin merkezinde yer alsa da politikacılar tarafından kullanılan söylemsel stratejiler ve destek personelinin bakış açıları hakkında halen kısıtlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Güncel çalışmaların büyük bir kısmı ise sosyal medya üzerine odaklanmış durumdadır. Nitekim afet bağlamında medya etkileşiminin analizi sosyal medya, retorik ve imaja odaklansa da medya hakkındaki tartışmaların büyük bir kısmı acil durum müdahalesinin kendisi

ile ilgili değildir (de Bussy ve Paterson, 2012, s.326; Koven, 2010, s.339). Bu noktada acil durum kuruluşları ile siyasi aktörler arasında afetler esnasında etkin iş birliği için altı ilke önerilmektedir:

1. Siyasi aktörlerin afet liderliği ve iletişimde önemli bir rolü vardır.
2. Siyasi aktörlerin afet bölgesi ziyaretleri, kaynakların daha kolay ulaşılabilir olduğu ve bu ziyaretlerin operasyonel planlamanın bir parçası olduğu iyileşme aşamasında gerçekleştirilmelidir.
3. Afet bölgesi ziyaretleri salt halkla ilişkiler fırsatı olarak görülmemelidir.
4. Siyasi aktörler, müdahale ve iyileştirme çabalarını desteklemek için ek kaynak sağlama yetkisine sahip olarak afet bölgesi ziyaretlerini gerçekleştirmelidir.
5. Siyasi aktörlerin iletişimi taktiksel olmaktan ziyade destekleyici olmalıdır.
6. Siyasi aktörler kendilerine yöneltilen taktiksel soruları ilgili alanda uzmanlığa sahip operasyonel kişilerin cevaplamasını sağlamalıdır (Mclean ve Ewart, 2015, s.521).

Afet diplomasisi ve Türkiye

İnsani diplomasi faaliyetleri için teorik altyapı teşkil eden yumuşak güç ve kültürel diplomasi kavramı, son yıllarda Türkiye'de gerçekleştirilen uluslararası ilişkiler çalışmalarının temel motivasyonu haline gelmiştir. Başta Afrika, Balkanlar ve Körfez ülkeleri olmak üzere Türk dış politikasında atılan somut adımlar, 2010 yılında Afrika Strateji Belgesi'nin kabul edilmesi, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı gibi yeni idari yapılanmalar, Türkiye'nin yumuşak güç stratejisinin belli bir program ve esaslar çerçevesinde yürütüldüğüne dair dikkate değer açıklamalardır (Oğurlu, 2017).

Bununla birlikte insani diplomasinin kapsam ve çerçevesi afet diplomasisine kıyasla daha sınırlı kalmaktadır. Afet diplomasisini tanımlayabilmek adına sorulan “*afetler, daha önce düşman olan iki ülkenin iş birliğini başlatıyor mu?*” (Kelman, 2006, s. 215) sorusuna cevaben 1999 yılında önce Türkiye'de akabinde Yunanistan'da gerçekleşen depremlere müdahale sürecinde iki ülkenin göstermiş olduğu iş birliğinin afet diplomasisi alanyazınındaki birçok çalışmada temel örnek olarak verilmesi, Türkiye'nin bu alandaki yetkinliğini gösteren en önemli parametrelerden biridir. Bu noktada, insani diplomasi için ülkelerin daha önce birbirlerine düşmanlık gütmesi önkoşulu bulunmamaktadır. Afet diplomasisinde ise geçmişinde düşmanlık güden ülkelerin, afetler esnasında iş birliğini başlatma süreci söz konusudur. Bu konuya bir diğer örnek ise 2001 yılında meydana gelen İran ve Pakistan depremleri ile 2003 yılında İran'da meydana gelen depreme Amerika Birleşik Devletleri'nin yardım göndermesidir (Kelman, 2003; Kelman, 2005). 2023 yılı Şubat ayında gerçekleşen Kahramanmaraş merkezli depremler esnasında Ermenistan'ın 35 yıl sonra Alican Sınır Kapısı'nı açarak Türkiye'ye yardım yollanması ise konuya ilişkin en güncel örneklerden biridir.

Türkiye örneğine daha yakından bakıldığında başta 2009 yılında kurulan İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) olmak üzere, TİKA, Kızılay ve Arama Kurtarma Derneği (AKUT) gibi hem kamu hem de sivil toplum sektöründe faaliyet gösteren önemli aktörler öne çıkmaktadır. AFAD'ın, son altı yılda beş kıtada 50'den fazla ülkeye insani yardımda bulunması, bahsi geçen faaliyetlerin insani diplomasi faaliyetlerinin ötesine geçerek afet diplomasisi bağlamında Türkiye'nin yumuşak gücünü yansıtan ve dünya çapında öne çıkan örneklerden birine dönüşmesini sağlamıştır (www.afad.gov.tr).

Ötre yandan afet diplomasisi sürecinde sadece hükümetler değil sivil toplum kuruluşları da önemli rol oynayabilmektedir. Savaş alanında hastalanan veya yaralanan askerlere yardım amacıyla 11 Haziran 1868 yılında “Osmanlı Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti” adıyla kurulan Türk Kızılayı, bir sivil toplum kuruluşunun uluslararası arenada hem insani yardım hem de afet diplomasisi bağlamında ne denli etkin bir rol oynayabileceğinin en güzel örneklerinden

biridir. Kuruluşundan günümüze 147 ülkeye yardım operasyonları icra eden Kızılay'ın, temel afet müdahalesinin yanı sıra yardım faaliyeti gösterdiği ülkelerde yerel aktörleri de sürece dahil ederek tarım, sosyal yardım, eğitim gibi muhtelif alanlarda yürüttüğü çalışmalar (www.kizilay.org.tr), Türkiye'nin afet diplomasisi bağlamında önemli faaliyetleri olarak öne çıkar.

Kızılay'ın yanı sıra 1996 yılında kurulan ve 15.01.1999 tarihli Bakanlar Kurulu kararıyla Kamu Yararına Çalışan Dernek statüsü kazanan AKUT'un (Caymaz, 2014), Birleşmiş Milletler Kentsel Arama Kurtarma Akreditasyon sınavını başarıyla tamamlayarak yurt dışında meydana gelen büyük çaplı afetlere BM çatısı altında müdahale yetkisi kazanan ilk Türk ekip olması ve gerçekleştirmiş olduğu 5000'den fazla arama kurtarma operasyonu (www.akut.org.tr) afet diplomasisinde önemli bir rol üstlendiği ifade edilebilir. Çalışmanın bir sonraki bölümünde çalışmada kullanılan araştırma yöntemi detaylıca açıklanmıştır.

YÖNTEM

Keşfedici bir araştırma olarak kurgulanan bu çalışma kapsamında sistematik alanyazın taraması, doküman analizi ve betimsel analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. Afet diplomasisinin Türkçe alanyazında sıklıkla insani diplomasi kavramıyla karıştırıldığı gözlemlenmiştir. Gerekliğinde yerel düzeydeki aktörleri dahil etmesi ve gerektiğinde de uzlaştırması bakımından insani diplomasi kavramından ayrıştığı için bu çalışma kapsamında salt afet diplomasisine odaklanılmış ve bu kavramın yabancı alanyazına paralel olarak gelişimine katkı sağlayacak Türkçe ve İngilizce çalışmalar taranmıştır. Bu çalışmanın temel araştırma soruları aşağıdaki şekilde ifade edilebilir:

1. Türkçe yazında afet diplomasisi kavramına yönelik çalışmalar var mıdır?
2. Türkiye'nin afet diplomasisine yönelik yayınların odak noktaları nelerdir ve nasıl bir gelişim göstermiştir?
3. Türkiye'nin afet diplomasisi ve siyasal iletişimiyle ilişkisine değinen yayınlar var mıdır? Nasıl bir gelişim göstermiştir?

Sistematik alanyazın taraması için Web of Science ve Scopus veri tabanlarına ek olarak Google Akademik üzerinden “afet diplomasisi”, “Türkiye'nin afet diplomasisi”, “Turkey's disaster diplomacy” ve “Türkiye's disaster diplomacy” Türkçe ve İngilizce anahtar sözcükleri aratılmış ancak doğrudan Türkiye'nin afet diplomasisini irdeleyen bir çalışma ile karşılaşmamıştır. “İnsani diplomasi”, “insani kamu diplomasisi”, “insani yardım diplomasisi” ve “yumuşak (müşfik) güç” alanlarına odaklanan çalışmalar, çalışmanın kapsamının dışında kaldığı için analize dahil edilmemiştir.

Çalışmanın ikinci kısmında ise öncelikle Web of Science veritabanında “disaster diplomacy” ve “disaster diplomacy and political communication” kavramları aratılarak güncel çalışmalara yönelik alanyazın taraması yapılmış ve afet diplomasisinin kavramsal çerçevesi ortaya konmuştur. Daha sonra “afet diplomasisi” etiketiyle Google Akademik'te yapılan arama sonucunda karşılaşılan 3.760 sonuç sistematik olarak incelenmiş olup bahsi geçen yayınlardan büyük bir kısmının insani diplomasi odaklı olduğu gözlemlenmiştir. Bu çalışmalara yönelik sistematik alanyazın taraması esnasında metin içerisinde “afet diplomasisi” kavramı geçen 14 Türkçe çalışma doküman analizine dahil edilmiştir. İnsani diplomasi çalışmalarının bağlamı, yerel düzeydeki aktörleri sürece dahil eden ve gerektiğinde uzlaştıran afet diplomasisi bağlamına kıyasla daha sınırlı ve yüzeysel kalması nedeniyle bu çalışmanın araştırma temasına kısmen katkı sağlamaktadır. Bu sebeple kurulduğu günden günümüze Türkiye'nin insani yardım operasyonlarına yönelik çalışma ve raporlar daha geniş bir perspektifle betimsel analize tabi tutulmuş ve öne çıkan uluslararası müdahaleler, siyasal iletişim bağlamında irdelenerek yorumlanmıştır. Bu noktada üç tema öne çıkmaktadır: karşılıklı yardımlaşma, sınır komşuluğu ve diplomasi. Çalışmanın bulgularına bir sonraki bölümde detaylı olarak yer verilmiştir.

BULGULAR

Türkçe alanyazın incelendiğinde Türkiye'nin Somali'den Afganistan'a, Libya'dan Suriye'ye muhtelif ülkelerde afet ve kriz anında gerçekleştirmiş olduğu faaliyetlerin genellikle insani yardım diplomasisi bağlamında irdelendiği görülmektedir (Özlük, 2016, ss.23-24; Kurnaz ve Avcı, 2016, s.170). Bununla birlikte tarihsel süreçte bilhassa afet ve kriz dönemlerinde Türkiye'nin gerçekleştirdiği çalışmaların insani yardım diplomasisinin de ötesine geçerek afet diplomasisi bağlamında değerlendirilebilmesi mümkündür. Örneğin, Yunanistan ile Türkiye arasındaki anlaşmazlıkların tarihi yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun ardından egemen bir devlet olarak kurulan Türkiye, Kurtuluş Savaşı sırasında Yunan ordusunu yense de 1930 tarihli Dostluk Antlaşması ve 1934 tarihli Balkan Paktı sürecinde iki devlet arasındaki ilişkilerin 1950'li yıllara kadar nispeten iyi seyrettiği görülmektedir. Bununla birlikte Kıbrıs konusundaki uyuşmazlık nedeniyle 1950'li yılların ortalarında iki devlet arasındaki ilişkiler tekrar bozulmaya başlamıştır.

17 Ağustos 1999 Marmara Depremi ve aynı yıl gerçekleşen 7 Eylül 1999 Atina Depremi esnasında her iki devletin de afet diplomasisi süreçlerini başarıyla yürüttükleri görülmektedir (Koukis vd., 2016, s.30). Medya ve kamuoyu açısından depremlerin ardından Yunanistan-Türkiye ilişkilerinde hızlı bir çözülmenin yaşandığı ifade edilebilir. Depremlerden sonraki süreçte ikili anlaşmalar, turizm, yatırımlar ve ticaret, hava sahası ihlalleri, İstanbul'daki Yunanlıların mülkiyet hakları ve iki ülke vatandaşının birbirlerine yönelik algıları şeklindeki Yunan-Türk etkileşimlerdeki değişiklikleri ayrıntılarıyla aktaran çalışmalar gerçekleştirilmiştir (Petropoulos, 2001, ss.1-30; Mavrogenis ve Kelman, 2013, ss.73-104; Ganapati vd., 2010, s.162).

Ganapati vd. (2010, ss.162-185), Türk-Yunan afet diplomasisi sürecini incelediği çalışmasında afetlerin çatışma halinde olan devletler arasında afetle ilgili uzun vadeli iş birliğine yol açabilecek ve destekleyebilecek üç koşulu öne sürmektedir. Bunlardan ilki; Yunanistan'ın Ağustos 1999'da Türkiye'ye yardım sağlaması ve ardından Türkiye'nin Eylül 1999'da Yunanistan'a yardım sağlaması gibi karşılıklı yardımlaşma jestleridir. İkincisi, sınır komşusu olmanın ihtiyaç anında birbirine yardım etmek anlamına geldiğini kabullenmektir. Üçüncüsü ise düşmanlar arasındaki diplomatik bağlantıların, uzun vadeli iş birliği mekanizmalarının kurulmasına ve sürdürülmesine yardımcı olmasıdır. Yunanistan ve Türkiye örneğinde görüldüğü üzere söz konusu mekanizma, sadece afetle ilgili faaliyetler değil, daha geniş bir yakınlaşma bağlamıdır.

Türkiye'nin yakın geçmişteki en önemli insani yardım operasyonları ise Aralık 2004'teki Güneydoğu Asya depremi, 2005'teki Pakistan depremi, 2006'daki Lübnan'daki insani kriz, 2008'in sonundaki Gazze Krizi, 2010'daki Haiti ve Şili depremleri ve Pakistan'daki sel felaketi, 2011'deki Japonya depremi, Filipinler'deki tayfun 2014'te Balkanlar'da sel ve Gazze'ye saldırılar, 2015'te Nepal'de deprem ve Irak'ta çatışmalar, 2015-2016'da Yemen ve Libya'da insani kriz ve 2016'da Makedonya'da sel olarak ifade edilebilir.

Yukarıda yer verilen bilgilere ek olarak, 1992 yılında Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA)'nın kurulduktan sonra 61 ülkeye yayılan faaliyet kapsamı ve bilhassa Afrika'da meydana gelen insani krizlere etkin müdahalesi, Türkiye'nin afet diplomasisi sürecinde önemli bir uluslararası aktör rolü üstlendiğini göstermektedir. Örneğin, 2022 yılında Nijer'de TİKA tarafından afet ve terör mağdurlarına yönelik gerçekleştirilen sağlık taramalarının yanı sıra eğitim, hayvancılık ve dezavantajlı gruplara yönelik sosyal yardım faaliyetleri yoluyla yerel aktörlerin uzlaşma sürecine dahil edilmesi, Türkiye'nin afet diplomasisi sürecine katkı sağlayan somut adımlardır. Benzer şekilde uzun süreli çatışma ve insani krizlerin yaşandığı Afganistan'da 2005 yılından itibaren muhtelif alanlarda 1300'ün üzerinde proje ve faaliyet gerçekleştirmiş olması (www.tika.gov.tr), TİKA'nın uluslararası bir insani yardım aktörü olarak rolünü güçlendirirken, Türkiye'nin afet diplomasisi alanında öne çıkan ülkelerden biri olma sürecine de katkı sağlamaktadır.

Jeopolitik konumu nedeniyle Türkiye, son yıllarda uzun süreli krizlere bağlı olarak yaşanan düzensiz göç hareketliliğinden en çok etkilenen devletlerden biridir. 2011 yılında başlayan Suriye Savaşı esnasında BM verilerine göre (OCHA, 2018, s.1) yaklaşık 13,5 milyon insan yer değiştirmek zorunda kalmış ve 3,7 milyondan fazla Suriyeli Türkiye'ye gelmiştir (UNHCR, 2018, s.1). 2011'den bu yana süregelen durum, 2024 yılı itibarıyla halen çözüme ulaştırılamaması nedeniyle uzun süreli krize dönüşerek düzensiz göç hareketliliğinde de artışlara neden olmaktadır. Düzensiz göç hareketinin ulaştığı çarpıcı rakamlar, Türkiye'nin insani yardım ve afet diplomasisi konularında stratejik bir yol haritası oluşturma gereksinimini de beraberinde getirmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

İletişimin en yoğun ve aktif olarak kullanıldığı platform olarak öne çıkan sosyal medya hem afetler esnasında hem de siyasal iletişimde toplum ve devlet kurumları arasında doğru ve zamanında iletişim sağlaması bakımından kritik bir rol üstlenmektedir. Söz konusu süreçte bilgi edinimi politik gerçekliği dahi etkileme gücüne sahipken sosyal medya ise yaşamın davranışsal ve sosyal alanlarını doğrudan etkilemektedir. Dolayısıyla, bilhassa kriz iletişiminde üstlendiği önemli roller nedeniyle sosyal medyanın afet diplomasisi süreçlerinde önemli rol oynadığı günümüz bilgi toplumlarında siyasal iletişim stratejilerinin sosyal medyayı da içermesi oldukça önemlidir.

Her yıl yayımlanan Küresel İnsani Yardım Raporu'na paralel olarak uluslararası arenada en önemli insani yardım aktörlerinden biri olarak üstlendiği rolün büyüklüğü, göç yolları üzerinde bulunan jeopolitik konumu, müdahale sonrası iyileştirme çalışmalarına ek olarak düzensiz göçmenlere yönelik yapılan faaliyetlerin genel çerçevesi, Türkiye'nin afet diplomasisi bağlamında etkin bir strateji geliştirmesinin kritik öneme haiz olduğunun altını çizmektedir. Bilhassa Suriye ve Filistin'de silahlı çatışma ve savaşlara bağlı olarak ortaya çıkan mülteci akınlarnın korkuya dayalı terk etme şeklinde meydana gelmeleri nedeniyle afet diplomasisi bağlamında daha etkin müdahale ve müdahale sonrası iyileştirme planlamaları gerektirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Türkiye'nin afetlere yönelik uluslararası müdahale ve yardımları genellikle insani diplomasi bağlamında çalışılmakla birlikte insani diplomasi sürecinde en dikkat çekicisi husus 150'ye yakın ülkede gerçekleştirilen insani yardım faaliyetlerinin Sudan, Pakistan, Somali gibi ülkelerde kalıcı refaha yönelik çalışmalara dönüşmeye başlamasıdır. İnsani diplomasi çalışmalarının bağlamı, yerel düzeydeki aktörleri sürece dahil eden ve gerektiğinde uzlaştıran afet diplomasisi bağlamına kıyasla daha sınırlı ve yüzeysel kaldığı için bahsi geçen kalıcı refaha yönelik çalışmaların siyasal iletişim perspektifinden analiz edilmeleri elzemdir. Öte yandan afet diplomasisinde öne çıkan temel parametre, geçmişinde birbirine düşmanlık güden iki ülkenin bir afet esnasında birbirine yardım etmesi olduğundan, bahsi geçen ülkelere yönelik yardımlar salt insani diplomasi faaliyetlerine örnektir.

Dolayısıyla Türkiye'nin afet diplomasisini bütünleşik afet risk yönetimi ilkelerini baz alarak daha geniş bir perspektiften irdeleyecek; afet diplomasisi konusunda hazırlayacağı yol haritasında yeni nesil afetler olarak tanımlanan iklim değişikliği, uzun süreli krizler ve göç gibi karmaşık sorun alanlarına yönelik hem müdahale hem de iyileştirme esaslarına dair derinlemesine çalışmalar gerçekleştirilmesine ihtiyaç vardır. Bunun yanında, muhtelif afet durumlarında uluslararası müdahale süreçlerine yönelik etkin bir basın yönetimi stratejisinin geliştirilmesi ve tüm müdahale personelinin asgari düzeyde iletişim süreçlerine hâkim olabilecekleri bir farkındalık eğitimini tamamlamaları elzemdir. Bilhassa büyük çaplı afetlere görev alan ve Türkiye'yi temsil misyonu bulunan afet yöneticilerinin ise siyasal iletişimin temel ilkelerine vakıf olmaları beklenmektedir. Bu süreçte INSARAG bünyesinde hazırlanan basın yönetimi materyallerinin yanı sıra sosyal medya izlemine yönelik farkındalık materyallerinin geliştirilmesi ve tatbikatlarda siyasal iletişim

bağlamında sosyal medya izlemine yönelik uygulamalı eğitimler gerçekleştirilmesi, Türkiye'nin afete müdahale süreçlerine ve uluslararası arenada görünürlüğüne büyük katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- AFAD. (2018). Dünyanın Vicdanı Olmaya Devam Ediyoruz. Retrieved from <https://www.afad.gov.tr/dunyanin-vicdani-olmaya-devam-ediyoruz> (Erişim Tarihi: 19.09.2024).
- AHMAD, Q. K., & AHMED, A. U. (2003). Regional Cooperation In Flood Management In The Ganges-Brahmaputra-Meghna Region: Bangladesh Perspective, *Natural Hazards*, 28(1), ss.181-198.
- AKÇINAROĞLU, S., DICICCO, J. M., & RADZISZEWSKI, E. (2011). Avalanches And Olive Branches: A Multi-Method Analysis Of Disasters And Peacemaking In Interstate Rivalries. *Political Research Quarterly*, 64(2), 260–75.
- AKUT. (2024). Tarihçe. Retrieved from: <https://www.akut.org.tr/tarihce> (Erişim Tarihi: 19.09.2024).
- AMSTRONG, M. C. (2009). Operationalizing Public Diplomacy. Nancy Snow, Philip M. Taylor (der.). İçinde, *Handbook of Public Diplomacy*. New York: Routledge.
- ARCENEUX, K., & STEIN, R. (2006). Who is Held Responsible When Disaster Strikes? The Attribution Of Responsibility For A Natural Disaster In An Urban Election. *Journal of Urban Affairs*, 28(1), 43-45.
- CABOT VENTON, C. (2018). Economics Of Resilience To Drought In Ethiopia, Kenya, Somalia. USAID Center for Resilience. Retrieved from: www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1867/Summary_Economics_of_Resilience_Final_Jan_4_2018_BRANDED.pdf (Erişim Tarihi: 04.03.2024).
- CAYMAZ, E. (2014). Kurumsal Sosyal Sorumluluk Bilincinin Artırılmasında Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: AKUT Arama Kurtarma Derneği Örneği. İçinde, 13. Ulusal İşletmecilik Kongresi, 8-10 Mayıs, Antalya.
- CAYMAZ, E., AKYÖN, F. V., & ERENEL, F. (2023). Afetlerde Kaos Yönetiminde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Rolü. *Sürdürülebilirlik ve Toplumsal Dönüşüm*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- CLIFFORD, R. A. (1956). *The Rio Grande Flood: A Comparative Study Of Border Communities In Disaster*, Publication No. 458. Washington, DC: National Academy Of Sciences – National Research Council.
- COLE, T., & FELLOWS, K. (2008). Risk Communication Failure: A Case Study Of New Orleansand Hurricane Katrina. *Southern Communication Journal*, 73(3), ss.211-228.
- COTTLE, S. (2014). Rethinking Media And Disasters In A Global Age. What's Changed And Why Itmatters. *Media, War & Conflict*, 7(1), ss.3-22.
- DE BUSSY, M., & PATERSON, A. (2012). Crisis Leadership Styles – Bligh Versus Gillard: Acontent Analysis Of Twitter Posts On The Queensland Flood. *Journal of Public Affairs*, 12(4), ss.326-332.

- EWART, J., MCLEAN, H., & AMES, K. (2015). Political Communication And Disasters: A Four-Country Analysis Of How Politicians Should Talk Before, During And After Disasters. *Discourse, Context and Media*.
- FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations). (2016). The Role Of Social Protection In Protracted Crises: Enhancing The Resilience Of The Most Vulnerable. Guidance Note. FAO, 3.
- GANAPATI, E., KELMAN, I., & KOUKIS, T. (2010). Analyzing Greek-Turkish Disaster-Related Cooperation: A Disaster Diplomacy Perspective. *Cooperation and Conflict*, 45(2), 162–85.
- HEWITT, E. (2017). Disaster Tourism: Why Tragedy Draws Tourists. *Smarter Travel*, June.
- HOTEZ, P. J. (2010). Peace Through Vaccine Diplomacy. *Science*, 327(5971), s. 1301.
- INGHAM, F. (2014). Politicians' Media Chasing Flood Tourism Exposes Lack Of Authenticity Withvoters. PR Week. Retrieved from <http://www.prweek.com/article/1284030/politicians-media-chasing-flood-tourism-exposes-lack-authenticity-voters> (Erişim Tarihi: 01.03.2024).
- KDK (2015). Vizyon & Misyon. Retrieved from: <http://kdk.gov.tr/faaliyetler/vizyon-misyon/8> (Erişim Tarihi: 11.09.2024).
- KELMAN, I., & KOUKIS, T. (2000). Preface. *Cambridge Review of International Affairs*, 14(1), s. 214.
- KELMAN, I. (2003). Beyond Disaster, Beyond Diplomacy. Mark Pelling, (ed.) içinde, *Natural Disasters and Development in a Globalizing World*. London: Routledge.
- KELMAN, I. (2005). One Earthquake Won't Seal a U.S.-Iran Bond. *Newsday*, 11 January.
- KELMAN, I. (2006). Acting On Disaster Diplomacy. *Journal of International Affairs*, 59(2), s.222.
- KELMAN, I. (2012). *Disaster Diplomacy: How Disasters Affect Peace And Conflict*. Abingdon: Routledge.
- KELMAN, I. (2018). Connecting Theories Of Cascading Disasters And Disaster Diplomacy. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 30, ss. 172-179.
- KISSINGER, H. (2014). Diplomacy. Jason Dittmer & Jo Sharp (Eds.) İçinde, *Geopolitics*. London: Routledge.
- KOUKIS, T., KELMAN, I., & GANAPATI, N. E. (2016). Greece-Turkey Disaster Diplomacy From Disaster Risk Reduction. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 17, 24-32.
- KOVEN, S. (2010). Image Construction In The Wake Of Hurricane Katrina. *Public Organ. Rev.*10 (4), ss.339–355.
- KURNAZ, İ., & AVCI, Y. (2016). *Diplomaside Tarihin Geri Dönüşü: Klasik Diplomasinin İnsani Diplomasiye Evrimi. Türkiye'de Ve Dünyada Dış Yardımlar*. (Eds. Erman Akıllı). Ankara: Nobel Yayınları.
- LE BILLON, P., & WAIZENEGGER, A. (2007). Peace In The Wake Of Disasters? Secessionist Conflicts And The 2004 Indian Ocean Tsunami. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 32(3), ss.411-427.

- LOWREY, W., EVANS, W., GOWER, K. K., ROBINSON, J. A., GINTER, P. M., MCCORMICK, L., & ABDOLRASULNIA, M. (2007). Effective Media Communication Of Disasters: Pressing Problems And Recommendations. *BMC Public Health*, 7, s.97.
- MAVROGENIS, S. & KELMAN, I. (2013). Perceptions Of Greece-Turkey Disaster Diplomacy: Europeanization And The Underdog Culture. *Balkanistica*, 26, ss. 73-104
- MCLEAN, H., & EWART, J. (2015). Political Communication In Disasters: A Question Of Relationships. *Culture Unbound*, 7.
- OCHA. (2018). Syrian Arab Republic. URL: <https://www.unocha.org/syrian-arab-republic> (Erişim Tarihi: 01.02.2024).
- OĞURLU, E. (2017). Türk Dış Politikasında Afrika Açılımı (The African Opening In Turkish Foreign Policy). *Research Journal of Politics, Economics and Management*, 5 (5), Special Issue of ICPESS
- OLSON, R. S., & GAWRONSKI, V. T. (2010). From Disaster Event To Political Crisis: A “5C+A” Framework For Analysis. *International Studies Perspectives*, 11, ss.205–21.
- OLSON, R. (2000). Toward A Politics Of Disaster: Losses, Values, Agendas, And Blame. *Int. J. Mass. Emerg. Disasters*, 18 (2), ss.265–287.
- ÖZLÜK, E. (2016). *İnsani Diplomasi'nin 'İnsan(İ)' Boyutu, Türkiye'de Ve Dünyada Dış Yardımlar* (Eds. Erman Akıllı). Ankara: Nobel Yayınları.
- PELLING, M., & DILL, K. (2010). Disaster Politics: Tipping Points For Change In The Adaptation Of Sociopolitical Regimes. *Progress in Human Geography*, 34(1), 21-37.
- PETERS, L. E. R., & KELMAN, I. (2020). Critiquing And Joining Intersections Of Disaster, Conflict, And Reace Research. *International Journal of Disaster Risk Science*, 11, 555–567.
- PETRYNIAK, O., PROCTOR, K., & KURTZ, J. (2020). Towards Resilience: Advancing Collective Impact In Protracted Crises. Retrieved From: <https://www.humanitarianlibrary.org/resource/towards-resilience-advancing-collective-impact-protracted-crises> (Erişim Tarihi: 01.02.2024).
- PETROPOULOS, N. P. (2001) The Impact Of The August–September 1999 Earthquakes On Greco-Turkish Relations: An Exploratory Study. İçinde, *The 5th Conference of the European Sociological Association*, Helsinki, 28 August–1 September.
- PLAISANCE, S. (2012). Katrina Victims Take On Hurricane Tour Operators. CNBC, Retrieved from: <https://www.cnn.com/2012/10/04/katrina-victims-take-on-hurricane-tour-operators.html> (Erişim Tarihi 10.09.2024).
- PLATT, R. H. (1999). *Disasters And Democracy: The Politics Of Extreme Natural Events*. Washington: Island Press.
- READ, M. R. (2019). Climate Change And The Syrian Civil War. F. Golgano (Ed.). İçinde, *The Environment-Conflict Nexus: Climate Change and the Emergent National Security Landscape* (ss. 167-176). Gewerbestrasse: Springer International Publishing.
- REKERS, P. (2011). *Interview With The Chair*. Emergency Media Public Affairs Organization.
- SILVERSTEIN, M. E. (1991). International Disaster Research. İçinde, *International Telemedicine/Disaster Medicine Conference. National Aeronautics And Space*

- Administration*. American Institute of Aeronautics and Astronautics, Bethesda, MD, 9–11 December.
- STREICH, P. A., & MISLAN, D. B. (2014). What Follows The Storm? Research On The Effect Of Disasters On Conflict And Cooperation. *Global Change, Peace & Security*, 26(1), ss.55-70.
- SZONDI, G. (2008). *Public Diplomacy And Nation Branding: Conceptual Similarities And Differences*. Hollanda: Netherlands Institute of International Relations Clingendael. October:1-42.
- TAYLOR, M., & PERRY, D. C. (2005). Diffusion Of Traditional And New Media Tactics In Crisis Communication. *Public Relations Review*, 31(2), ss.209-217.
- TÜRKİYE CUMHURİYETİ DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI WEBSİTESİ. “Türkiye’nin Uluslararası Acil İnsani Yardımları”. URL: https://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin_-_insani_yardimlari.tr.mfa (Erişim Tarihi 10.12.2023).
- TÜRK İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYON AJANSI BAŞKANLIĞI WEBSİTESİ. “TİKA’dan Afganistan’da 15 Yılda 1300’den Fazla Proje Ve Faaliyet”. URL: https://www.tika.gov.tr/tr/haber/tika%27dan_afganistan%27da_15_yilda_1300_den_fazla_proje_ve_faaliyet-60448 (Erişim Tarihi 10.12.2023).
- TÜRK KIZILAYI WEBSİTESİ. “Tarihçemiz”. URL: <https://www.kizilay.org.tr/kurumsal/tarihcemiz> (Erişim Tarihi 10.12.2023).
- UNHCR. (2018). Total Persons Of Concern. URL: <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria#> (Erişim Tarihi 01.12.2023).
- WEI, J., ZHAO, D., YANG, F., DU., S., & MARINOVA, D. (2010). Timing Crisis Information Release Via Television. *Disasters*, 34 (4), ss.1013–1030.